

MÜNDƏRİCAT

0 - PREDMET, ANLAYIŞLAR, ƏHATƏ DAİRƏSİ, MƏQSƏD, TƏTBİQ SAHƏSİ.....	1
0.1 - PREDMET	1
0.2 - ANLAYIŞLAR	1
0.2.1 - Piyada	1
0.2.2 - Metal piyada məhəccəri.....	1
0.2.3 - Aşağı və yuxarı birləşmələr	1
0.2.4 - Daxili dolğu(hasar)	1
0.2.5 - Digər anlayışlar	1
0.3 - ƏHATƏ DAİRƏSİ.....	1
0.4 - MƏQSƏD.....	1
0.5 - TƏTBİQ SAHƏSİ.....	1
1 - QAYDALAR	1
1.1 - ÜMUMİ QAYDALAR	1
1.2 - YER SEÇİMİ QAYDALARI	1
1.3 - LAYİHƏLƏNDİRMƏ QAYDALARI.....	2
1.3.1 - Hündürlük.....	2
1.3.2 - Metal məhəccər sütunları arasında məsafə	3
1.3.3 - Məhəccərin iş yükü	3
1.3.4 - Bölmə qalınlığı.....	3
1.3.5 - Metal məhəccərin yerə bərkidilməsi	3
1.3.6 - Daxili dolğu(hasarda)	5
1.3.7 - Örtük.....	5
1.4 - DİGƏR TİKİNTİ QAYDALARI	5

ŞƏHƏRDAXİLİ YOLLAR - YOLKƏNARI PİYADA MƏHƏCCƏRLƏRİ (Metal) - YER SEÇİMİ VƏ LAYİHƏLƏNDİRMƏ QAYDALARI

0 - PREDMET, ANLAYIŞLAR, ƏHATƏ DAİRƏSİ, MƏQSƏD, TƏTBİQ SAHƏSİ

0.1 - PREDMET

Bu standart şəhərdaxili yollarda piyada səkilərində yolkənarı metal piyada məhəccərlərinin qurulacağı yerlərin seçilməsi və layihələndirmə qaydalarını əhatə edir.

0.2 - ANLAYIŞLAR

0.2.1 - Piyada

Piyada yolu hərəkətsiz və ya hərəkət şəraitində istifadə edən şəxsdir (nəqliyyat vasitələrinə minmiş şəxslər buraya daxil deyil).

0.2.2 - Metal piyada məhəccəri

Metal piyada məhəccəri səkilərin kənarında piyada hərəkətinin magistrala keçməsinin qarşısını alan, piyada səkilərindəki hərəkətin avtomobil yolundan görünməsinə mane olmayan metal manevə və ya hasardır.

0.2.3 - Aşağı və yuxarı birləşmələr

Aşağı və yuxarı birləşmələr iki və ya daha çox sütunu bir-birinə bağlayan üfüqi elementlərdir.

0.2.4 - Daxili dolğu (hasar)

Daxili dolğu iki sütunla aşağı və yuxarı bağlantılar arasındakı elementdir.

0.2.5 - Digər anlayışlar

Bu standartda istifadə edilən digər terminlərin təfsiri TS 76351 sənədində verilmişdir.

0.3 - ƏHATƏ DAİRƏSİ

Bu standart metal piyada məhəccərlərinin yerlərinin müəyyənləşdirilməsi ilə onların ölçü və layihələndirilmə prinsiplərini əhatə edir.

0.4 - MƏQSƏD

Bu standartın məqsədi şəhərdaxili yollarda piyadanın magistrallara piyada keçidindən daxil olaraq qarşı tərəfə keçməsi vasitəsilə yol hərəkəti iştirakçılarının təhlükəsizliyini təmin etməkdən ibarətdir.

0.5 - TƏTBİQ SAHƏSİ

Bu standart şəhərdaxili yollarda quraşdırılan metal piyada məhəccərlərə şamil edilir.

1 - QAYDALAR

1.1 - ÜMUMİ QAYDALAR

- Metal piyada məhəccəri təhlükəsiz və etibarlı olmalı, piyada axınının 500 nəfər/saat və daha çox olduğu vaxtlarda piyada səkisində piyadaların sıxlığı yarandığı təqdirdə və ya digər hallarda piyadaların hərəkətinə əngəl törədəcək çıxıntılar ehtiva etməməli, piyada və
- nəqliyyat vasitəsinin bir-birlərini görməsinə mane olmamalı, dırmanma hallarına yol verməyəcək quruluşa malik olmalıdır.

1.2 - YER SEÇİMİ QAYDALARI

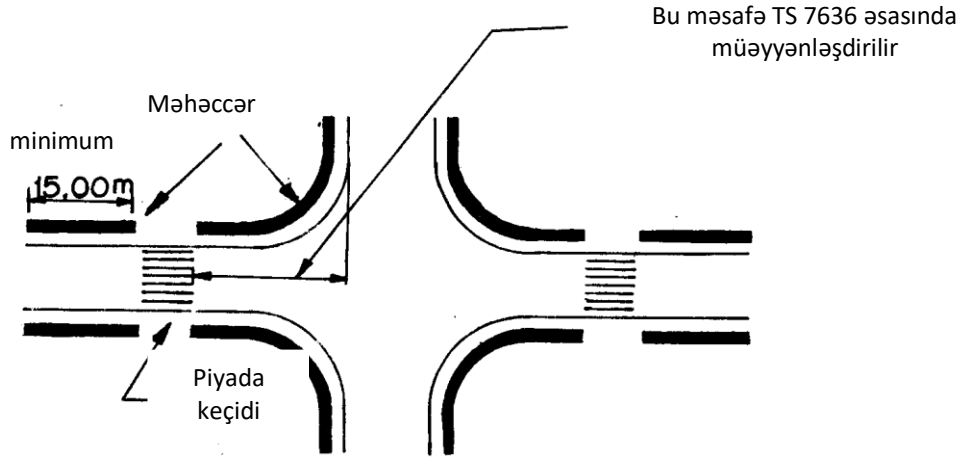
- Metal piyada məhəccəri piyadaların yolun digər tərəfinə keçməsi tələb olunmayan yerlərdə, qovşaq ayrıclarında və piyada keçidlərindən ən az 1500 m məsafədə sağ və sol tərəfdə quraşdırılmalıdır (Şəkil 1).

1) Bu standartda istinad edilən Türkiyə Standartlarının nömrələri sənədin sonunda qeyd edilmişdir.

TÜRKİYƏ STANDARTLARININ MÜƏLLİFLİK HÜQUQLARI TSE-YƏ MƏXSUSDUR. STANDARTIN BU NÜSXƏSİNİN

İSTİFADƏSİ ÜÇÜN GÜLHAN SÜRME-NƏ İCAZƏ VERİLMİŞDİR. NƏŞR TARİXİ: 16.01.2024

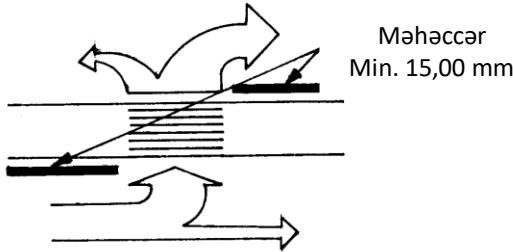
TSE-NİN İCAZƏSİ OLMADAN STANDARTIN BİR HİSSƏSİ/TAM MƏTNİ SİTAT KİMİ İSTİFADƏ EDİLƏ, KOPİYALANA BİLMƏZ.

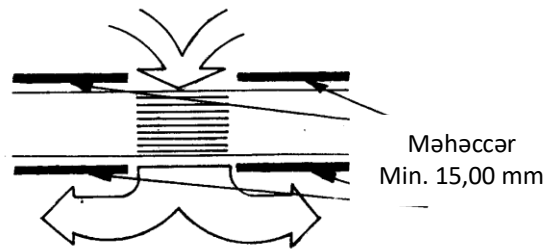
ŞƏKİL 1 - Piyada keçidi olan qovşaqda metal piyada məhəccəri

- Metal piyada məhəccəri piyada keçidlərində istifadə edildiyi zaman piyada axınının səkidəki bölgüsündə aşkar fərq müşahidə edildiyi təqdirdə məhəccər axının az olduğu tərəfdə quraşdırılmalıdır (Şəkil 2)
- Metal piyada məhəccəri mərkəzi medianlı yollarda yalnız piyada keçidlərinin ətrafında və keçidin hər iki tərəfindən 15 metr məsafədə quraşdırılmalıdır.

a) İntensiv piyada axını

a) İkiistiqamətli bir-birinə yaxın piyada axını

ŞƏKİL 2 - Piyada keçidindən piyada axınına əsasən quraşdırılmış məhəccər

- Yolu keçmək istəyən piyada axınının 500 nəfər/saat və nəqliyyat vasitəsi axınının 250 ədəd/saat olduğu yol qovşaqlarında piyadanın qovşaqdakı avtomobil yolunda hərəkətinin qarşısını almaq məqsədilə qovşaq küncələrində metal piyada məhəccəri quraşdırılmalıdır. Bu məhəccər yaxınlığındakı piyada keçidinə qədər davam etməlidir.
- Piyada səkisi 2,00 m-dən dar, nəqliyyat vasitələrinin axını 250 ədəd/saat və daha çox olduqda qovşaq ətrafında piyada keçidlərinə qədər metal piyada məhəccəri quraşdırılmalıdır.
- Metal piyada məhəccəri piyada səkisinin bordür daşından sonra piyada səkisi tərəfində quraşdırılmalıdır.

1.3 - LAYİHƏLƏNDİRİLMƏ QAYDALARI

1.3.1 - Hündürlük

Metal piyada məhəccərinin yuxarı birləşmənin üst kənarı ilə aşağı birləşmənin alt kənarı arasında hündürlüyü 900 ± 5 mm olmalıdır. Arada üfüqi birləşdirilmə istifadə edildiyi halda, yuxarı birləşmənin üst kənarı ilə daxili birləşmənin alt kənarı arasındakı məsafə 200 ± 5 mm olmalıdır. Aşağı birləşmənin alt kənarı ilə səki arasındakı məsafə 1,50 millimetrdən çox ola bilməz. Metal məhəccərin üst kənarı ilə yer arasındakı məsafə ən az 1,00 m olmalıdır.

1.3.2 - Metal məhəccərin sütunları arasında məsafə

Metal məhəccərin sütunları arasında ox məsafəsi $2,00 \pm 0,05$ m olmalıdır. Piyada səkisinin 7 metrden az radiusla fırlandığı tirlərdə bu məsafə azaldıla bilər (Şəkil 3).

1.3.3 - Məhəccərin iş yükü

Metal məhəccərlər, xüsusilə, piyada sıxlığının müşahidə edildiyi küçələrdə üfqi və şaquli təzyiqdən asılı olaraq əyilmə, qırılma, sütundan ayrılma, qopma əleyhinə kifayət qədər təhlükəsiz forma və ölçülərdə layihələndirilməli və hazırlanmalıdır (Cədvəl 1).

CƏDVƏL 1 - Məhəccərin iş yükü

Sinif	Yuxarı/aşağı birləşmələr N/m	Məhəccərin bitiş hissəsi və 90° künc sütunları		Digər sütunlar		
		Paralel N	Normal N	Paralel N	Normal N	Dolğu N
A	700	700	700	700	1400	500
B	700	700	700	700	1400	1000
C	1400	1400	1400	1400	2800	1000

QEYD - Normal şəraitdə A sinfi

B sinfi: A sinfi ilə eyni formada, lakin mitinq və s. kimi insanların sıx toplaşdığı vəziyyətlərdə təxribatəleyhinə müqavimət tələb olunduğu hallarda

C sinfi: Sıxlıq müşahidə olunan küçələrdə, tədbir, rəsmi parad keçirilən yollarda olduğu kimi ağır yüklərin gözləndiyi hallarda

1.3.4 - Bölmə qalınlığı

1.3.4.1 - Dəmir material

Dəmir piyada məhəccərinin hazırlanmasında minimum aşağıda qeyd olunan qalınlıq ölçüsünə malik material istifadə edilməlidir.

- a - Aşağı və yuxarı birləşmələrdə
- Qutuşəkilli bölmədə 2,5 mm
  - Digər bölmələrdə 4 mm

b - Sütunlarda

- Qutuşəkilli bölmədə 3 mm
- Digər bölmələrdə 5 mm c - Daxili dolğu (hasarda)
- Qutuşəkilli bölmədə 2 mm
- Digər bölmələrdə 3 mm

1.3.4.2 - Alüminium material

Alüminium piyada məhəccərlərində aşağı, yuxarı birləşmələrdə və sütunlarda ən az 2 mm, daxili dolğuda 1,5 mm divar qalınlığında alüminium material istifadə edilməlidir.

1.3.4.3 - Digər materiallar

Dəmir və alüminiumdan başqa digər materiallar üçün minimum divar

qalınlığı: a - yuxarı birləşmələrdə 4 mm

b - Sütunlarda 5 mm

c - Daxili dolğu

(hasarda)

- Qutuşəkilli bölmədə 2 mm

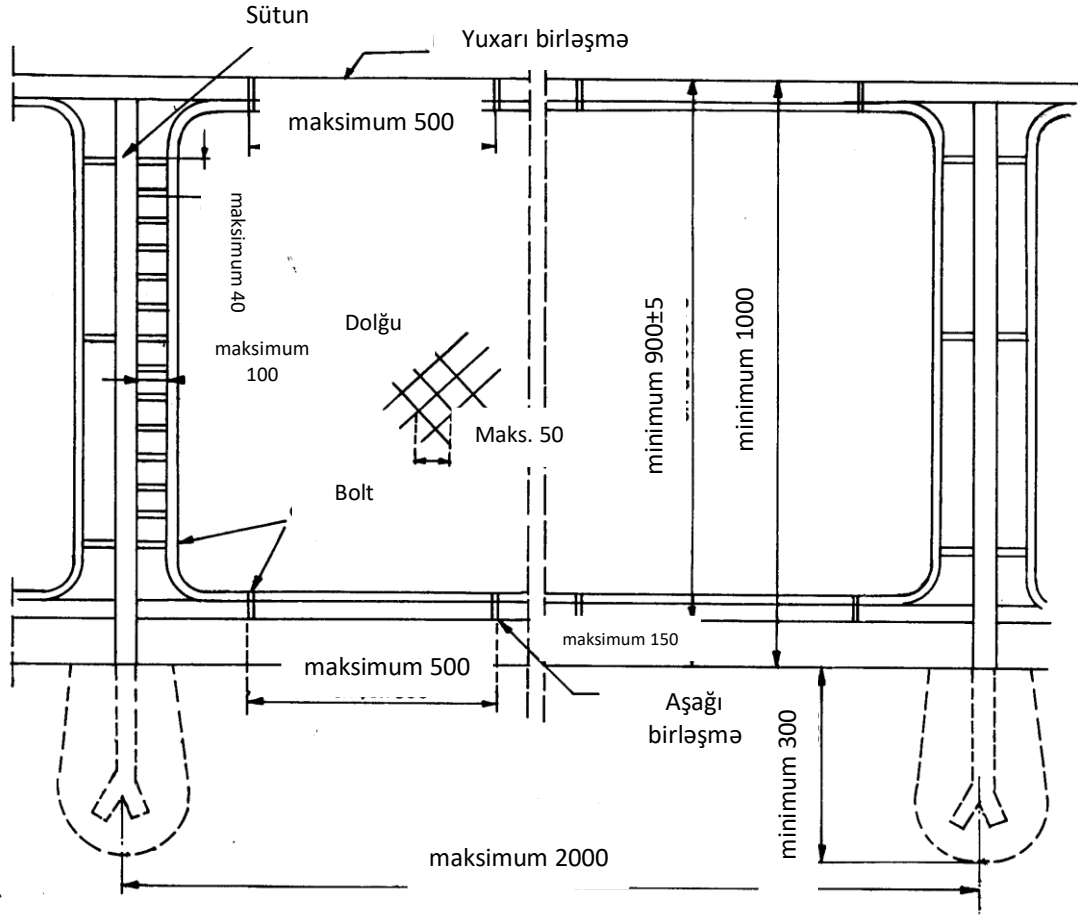
- Qəfəs daxil olmaqla digər bölmələrdə 3 mm olmalıdır.

1.3.5 - Metal məhəccərin yerə bərkidilməsi

Metal məhəccərlər Cədvəl 1-də göstərilən yüklərin 50% artırılması ilə sütunlar vasitəsilə yerə bərkidilməlidir.

Sütunlar piyada səkisinin yuxarı səviyyəsindən ən az 300 mm dərinliyə qədər qazılmış çuxura betonla yerləşdirilməlidir.

Ölçülər mm ilə verilmişdir.

ŞƏKİL 3 - Metal məhəcərin element və ölçülər

1.3.6 - Daxili dolğu (hasarda)

Aşağı və yuxarı birləşmə (varsa, daxili birləşmə) sütunları arasında qalan daxili dolğu hissəsi qəfəs, üfqi dirək vasitəsilə və ya oxşar formada əhatələnməlidir. Bu halda məhəccərə dırmanmağa şərait yaradan pilləkənşəkilli üfqi elementlərin yaranmasının qarşısı alınmalıdır.

Daxili dolğu qırılma, bükülmə, qopma, hissələrə ayrılma ehtimalına qarşı dayanıqlı materialdan hazırlanmalı, sütunlara zərbə, sürtünmə, söykənmə əleyhinə lazımi möhkəmlikdə qaynaq və digər montaj materialları vasitəsilə Cədvəl 1-də göstərilən yükün 50%-nə tab gətirəcək formada birləşdirilməlidir.

Daxili dolğuda şaquli elementlər və ya dolğu ilə sütuna arasında məsafə ən az 100 mm olmalıdır. Dolğu sütuna bolt vasitəsilə birləşdirildikdə isə boltlar arasındakı üfqi məsafə maksimum 500 mm, şaquli məsafə maksimum 40 mm olmalıdır. Dolğuda qəfəs strukturu istifadə edildikdə isə qəfəsin daxili aralıq ölçüsü maksimum 50 mm olmalıdır (Şəkil 3).

1.3.7 - Örtük

Metal piyada məhəccəri abraziv işlənmə və cilalanmadan sonra aşınmaya qarşı paslanmaəleyhinə və ikiqat boya ilə rənglənməlidir. İstifadə edilən boya xarici amillər və yuyulmaya qarşı davamlı olmalıdır.

Paslanmayan polad istisna olmaqla, digər metal və alüminium istifadə edildikdə material yağlardan təmizlənməli, şəffaf rəngli qoruyucu və ya xüsusi alüminium boyası ilə rənglənməlidir. Sütunların yerin altına basdırılan və yerin üstündə qalan 100 mm hissəsi bitumla 2 qat və ya bunun əvəzində bir qat sink xromatı, bir qat boya və yenidən bitumlu boya ilə rənglənməlidir.

1.4 - DİGƏR TİKİNTİ QAYDALARI

Metal piyada məhəccərlərində xəsarət yetirən, geyimlərin kəsilməsinə səbəb olan kənarlar və ya ilişmək ehtimalı olan iti uc və çıxıntılar, maneənin səs-küy yaradan hissələri olmamalıdır. Metal materialların kəsici kənarları və artıq hissələri cilalanmalıdır.

Metal piyada məhəccəri zədələnmiş hissələrin məhəccərin böyük bir hissəsi sökülmədən çıxarılıb təmir edilməsinə imkan verən bölmələrdən ibarət olmalıdır. Lakin bu bölmələrin birləşdirilmə hissələri yalnız lazımi hissələrin çıxarılmasını təmin edəcək formada hazırlanmalıdır.

İSTİNAD EDİLƏN TÜRKİYƏ STANDARTLARI

TS 7635

TS 7636